

En plats för de minsta – och en hjälp för föräldrarna

Berättelse

I Sverige går många små barn i förskola medan deras föräldrar arbetar eller studerar. Förskolan är till för barn som ungefär är mellan ett och fem år, alltså innan de börjar i skolan. Där får barnen leka, sjunga, skapa och vara tillsammans med andra barn, samtidigt som de lär sig nya saker varje dag.

En viktig sak är att barn har rätt till en plats på förskolan redan från ett års ålder, om föräldrarna arbetar eller studerar. Det går till så att vårdnadshavaren anmäler till kommunen att familjen vill ha en plats. Efter det måste kommunen erbjuda barnet förskola inom fyra månader. På så sätt kan en förälder börja ett jobb eller en utbildning och samtidigt veta att barnet får plats.

Förskolan kostar pengar, men avgiften är gjord så att alla ska ha råd. Hur mycket en familj betalar beror på hur stor inkomst hushållet har. Den som tjänar mer betalar mer, och den som tjänar mindre betalar mindre. Samtidigt finns det ett tak, som kallas maxtaxa. Det betyder att avgiften aldrig kan bli högre än ett visst belopp, oavsett hur mycket familjen tjänar.

Från höstterminen det år ett barn fyller tre år har det dessutom rätt till så kallad allmän förskola. Det innebär minst 525 timmar om året, ungefär femton timmar i veckan, helt utan avgift. Den här tiden är gratis för alla barn, även för dem vars föräldrar inte arbetar.

För många familjer betyder förskolan mycket. Barnen får trygga vuxna omkring sig, lär sig svenska och leker med kompisar, medan båda föräldrarna kan arbeta eller studera. Just därför ses förskolan ofta som en viktig del av det svenska samhället.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
förskola	verksamhet där små barn leker och lär medan föräldrarna jobbar
vårdnadshavare	den vuxna som har ansvar för ett barn, oftast en förälder
anmäla	meddela att man vill ha eller söker något
erbjuda	ge någon ett tillbud, säga: "här är en plats du kan få"
avgift	pengar man betalar regelbundet för en tjänst
inkomst	de pengar en person eller familj får, till exempel lön
hushåll	de personer som bor och lever tillsammans i ett hem
tak	en övre gräns; något kan inte bli högre än det
maxtaxa	regeln om att avgiften har ett högsta belopp

ORD	FÖRKLARING
allmän förskola	avgiftsfri tid på förskolan för barn från tre år
hösttermin	den del av läsåret som börjar på hösten
trygg	som känner sig säker och inte rädd

Läsförståelsefrågor

- Från vilken ålder kan ett barn få rätt till en plats på förskolan, om föräldrarna arbetar eller studerar?
 - Redan när barnet är ett år.
 - Först när barnet fyller tre år.
 - Först när barnet ska börja skolan.
- Vad händer efter att en vårdnadshavare har anmält att familjen vill ha en plats?
 - Kommunen ska ge barnet en plats inom några dagar.
 - Kommunen har upp till fyra månader på sig att ordna en plats.
 - Familjen måste vänta tills barnet fyller tre år.
- Hur bestäms hur mycket en familj betalar för förskolan?
 - Alla familjer betalar exakt samma summa varje månad.
 - Det beror på familjens ekonomi, men det finns en övre gräns.
 - Avgiften bestäms av hur många timmar barnet är där varje dag.
- Vad innebär den allmänna förskolan från tre års ålder?
 - Att barnet måste vara på förskolan hela dagarna.
 - Att en del av tiden varje vecka är avgiftsfri (gratis).
 - Att förskolan blir gratis hela dagen för alla barn.
- Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 - Den allmänna förskolan gäller bara barn vars föräldrar arbetar.
 - Avgiften kan aldrig bli högre än ett visst belopp.
 - Kommunen måste ordna en plats inom fyra månader efter anmälan.
 - De flesta barn lär sig att läsa redan på förskolan.
- Texten säger att avgiften “är gjord så att alla ska ha råd”. Förklara med egna ord hur maxtaxan och inkomsten hänger ihop med det.
- Varför kan rätten till en förskoleplats vara viktig för en förälder som vill börja ett nytt jobb? Svara med stöd i texten.
- Den allmänna förskolan är gratis även för barn vars föräldrar inte arbetar. Varför tror du att samhället har bestämt så? Motivera ditt svar utifrån texten.

Facit

1. Redan när barnet är ett år.
1. Kommunen har upp till fyra månader på sig att ordna en plats.
1. Det beror på familjens ekonomi, men det finns en övre gräns.
1. Att en del av tiden varje vecka är avgiftsfri (gratis).
1. nej (den gäller alla barn från tre år, även om föräldrarna inte arbetar) b) ja c) ja d) det står inte i texten
- Exempel på svar: Familjer med lägre inkomst betalar mindre och familjer med högre inkomst betalar mer, men maxtaxan gör att ingen behöver betala mer än ett högsta belopp. På så sätt blir förskolan möjlig för alla, oavsett hur mycket man tjänar.
- Exempel på svar: Eftersom barnet har rätt till en plats och kommunen måste ordna den inom fyra månader, kan föräldern börja jobba och veta att barnet är tryggt omhändertaget under dagen.
- Exempel på svar: Förmodligen för att alla barn ska få chansen att leka med andra, lära sig svenska och förbereda sig för skolan, oavsett föräldrarnas situation. Det handlar om att ge barnen lika möjligheter.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Konkret välfärdstext med hög nytta för familjer. Lyft begreppen rätt till plats, maxtaxa och allmän förskola, och koppla dem till idén om lika möjligheter. Fråga 5, 6 och 8 kräver att eleven drar slutsatser och väger samman delar av texten. Tema: förskolan som en del av välfärden som gör det möjligt för båda föräldrarna att arbeta. Texten skriver medvetet “många barn” och “många familjer”, inte “alla”.

Diskussionsfrågor

- Förskolan gör det möjligt för båda föräldrarna att arbeta eller studera. Vilka fördelar och nackdelar ser du med det?
- Är det rättvist att familjer med olika inkomst betalar olika mycket? Diskutera.
- Vad tycker du att ett litet barn behöver mest av en förskola: trygghet, lek, eller att lära sig saker? Motivera.
- Skriv (4–5 meningar):** Beskriv hur barnomsorg fungerade där du växte upp, och jämför med den svenska förskolan. Vad är likt och vad är olika?

Källor och faktagranskning

- Skolverket: Rätt till förskola – <https://www.skolverket.se/styrning-och-ansvar/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/ratt-till-forskola>
- Skolverket / Utbildningsguiden: Plats i förskolan – <https://utbildningsguiden.skolverket.se/forskolan/om-forskolan/plats-i-forskolan>

- Skolverket: Avgifter (maxtaxa) – <https://www.skolverket.se/styrning-och-ansvar/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/avgifter>
- Skolverket: Statsbidrag för maxtaxa 2026 (inkomsttak och avgiftsnivåer) – <https://www.skolverket.se/styrning-och-ansvar/statsbidrag/hitta-statsbidrag/statsbidrag-for-maxtaxa-2026>

Faktaundersökning i juni 2026 mot Skolverket. Nyckelfakta: Förskolan är för barn från ett års ålder fram till skolstart (förskoleklass vid sex år) – i texterna beskrivet som "ungefär ett till fem år" eftersom de flesta börjar förskoleklass det år de fyller sex. Från ett års ålder har barn rätt till förskola om föräldrarna arbetar eller studerar (barn kan också ha rätt till plats vid behov av särskilt stöd); detta villkor lyfts i texterna och framställs inte som ovillkorligt. När en vårdnadshavare har anmält önskemål om plats ska hemkommunen erbjuda förskola inom fyra månader. Avgiften bygger på hushållets sammanlagda inkomst men har ett tak (maxtaxa); avgiftsnivåer och inkomsttak beslutas av Skolverket och justeras årligen (2026: inkomsttak 61 560 kr/månad, högsta avgift för första barnet 1 847 kr/månad). Exakta belopp hålls ute ur elevtexterna för att de inte ska bli inaktuella. Från höstterminen det år barnet fyller tre år har alla barn rätt till allmän förskola, minst 525 timmar om året (ungefär 15 timmar i veckan under terminstid) utan avgift; från den nivån får kommunen bara ta avgift för tid utöver de timmarna. Förskolan följer läroplanen (Lpfö 18) och styrs av skollagen; Skolverket är ansvarig myndighet. Texterna skriver "många barn" och "många föräldrar", inte "alla".

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.